

5. Шульга М.В. Особливості юридичної відповідальності у земельному праві / Правова доктрина – основа формування правової системи держави: Нац. акад. прав. наук України. Харків, 2013. С. 468-470.

УДК 34.096(043.2)

Коваль І.О., студентка,
Юридичний факультет,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Жмур Н.В., к.ю.н.

ПРОЦЕСУАЛЬНА ПРАВОЗДАТНІСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ У СПРАВАХ ПРО ПОРУШЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Із розвитком різноманітних сфер життєдіяльності, людство стикається з багатьма проблемами, пов'язаними з екологією. Екологічне законодавство покликане захистити суспільні правовідносини, що пов'язані з навколишнім середовищем, однак попри очевидність і глобальність екологічних проблем, навіть у найбільш економічно розвинених країнах із високим рівнем дотримання принципу верховенства права, норми екологічного права порушуються, а відповідні органи влади не завжди спроможні вчасно і ефективно виправити ситуацію.

Із середини минулого століття у країнах Європи та Північної Америки на національному і міжнародному рівнях усе більше уваги практиків, науковців, а пізніше і законодавців приділяється питанню участі громадянського суспільства у питаннях забезпечення дотримання екологічного законодавства. У 1992 році на Конференції Ріо-де-Жанейро міжнародне співтовариство офіційно визнало, що екологічні питання вирішуються найбільш ефективним чином при залученні усіх зацікавлених громадян на відповідному рівні, а країни повинні забезпечувати своїм громадянам ефективні можливості використання судових та адміністративних процедур [1].

Якщо говорити про процесуальну правоздатність, то це здатність юридичної або фізичної особи мати процесуальні права та обов'язки. В контексті екологічного права, це здатність осіб мати процесуальні права та обов'язки в сфері захисту довкілля [2, с. 45].

Першим міжнародним документом, який закріпив чіткі зобов'язання держав у сфері доступу до правосуддя в екологічних справах стала Конвенція ЄЕК ООН про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя

з питань, що стосуються довкілля (далі – Оргуська конвенція). Ця конвенція, визнаючи право на безпечне довкілля, гарантує право на екологічну інформацію та право громадськості на участь в процесі прийняття еколого-важливих рішень.

Оргуська конвенція у статті 1 визнає і фіксує право кожної людини сучасного і майбутніх поколінь на безпечне довкілля. Для забезпечення належної реалізації цього права, конвенція встановлює мінімальні міжнародні стандарти «процедурних» екологічних прав — права на доступ до екологічної інформації, права громадськості на участь в процесі прийняття екологічно-важливих рішень та права на доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля. Стаття 9 Оргуської конвенції гарантує можливості судового оскарження порушень права на інформацію та права на участь, а також інших порушень національного законодавства з питань, що стосуються довкілля. В контексті України передусім ідеться про можливості судового оскарження, хоча конвенція також говорить про розгляд в іншому незалежному та неупередженому органі, заснованому відповідно до закону.

Положення Оргуської конвенції по доступу до правосуддя стосуються трьох категорій рішень/діянь:

- відмова або розгляд, що не відповідає вимогам Конвенції, державним органом прохання про надання екологічної інформації (стаття 9.1);

- рішення, дії чи бездіяльність державних органів стосовно дозвільних документів, процедур видачі таких дозволів, і процесу прийняття рішень щодо видів діяльності, передбачених Конвенцією (стаття 9.2);

- будь-які інші види дій та бездіяльності приватних осіб і державних органів, які суперечать національному законодавству з питань, що стосується навколишнього середовища (стаття 9.3) [3].

Положення ч. 3 ст. 9 Оргуської конвенції, зобов'язує сторони цієї конвенції забезпечувати «представникам громадськості, коли вони відповідають передбаченим законодавством критеріям, якщо такі існують, доступ до адміністративних або судових процедур для оскарження дій або бездіяльності приватних осіб і державних органів, котрі порушують положення національного законодавства, що стосуються навколишнього середовища».

Термін «громадськість» на відміну від терміну «заінтересована громадськість» означає «одну або більше фізичну чи юридичну особу, їх об'єднання, організації або групи, які діють згідно з національним законодавством або практикою».

Особа, яка подає позов, не обов'язково бути постраждалою стороною або мати спеціальний інтерес. Організація Конвенція вимагає тільки наявності «достатньої зацікавленості» або обмеження прав, що є підставою для законного порушення судової справи. Таким чином, оскаржити дії державних органів, які порушують норми законодавства що стосується охорони навколишнього середовища мають право будь-які особи, які складають собою громадськість, а не лише особи, право яких порушено та екологічні громадські організації [4, с. 77].

Представники громадськості мають доступ до адміністративних і судових процедур для оскарження дій та бездіяльності водночас і приватних осіб, та державних органів, які порушують положення національного законодавства. Якщо приватні особи або державні органи порушують закон, громадяни повинні мати змогу оскаржити дії або бездіяльність у судовому порядку, навіть якщо їм не було завдано особистої шкоди [5, с. 14].

З вищенаведеного можна підсумувати, що громадськість надана великим спектром процесуальних повноважень щодо вирішення спорів у сфері захисту навколишнього середовища та доступу до інформації, пов'язаної з екологією. Громадськість не обов'язково має бути постраждалою стороною у тих чи інших правовідносинах, достатньо бути зацікавленою стороною.

Тож громадськість користується усіма процесуальними правами та має усі процесуальні обов'язки, що притаманні юридичним та фізичним особам у даних правовідносинах. Відповідно до ст. 9 Організаційної конвенції громадськість має можливість доступу до правосуддя двома шляхами: судовим; несудовим (іншими незалежними та неупередженим органом, заснованим згідно із законом).

Література

1. Декларація Ріо-де-Жанейро щодо навколишнього середовища та розвитку. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_455.

2. Лужанський А. В. Конституційна природа права на доступ до правосуддя в Україні. Вісник Верховного Суду України. 2010. № 10 (122). С. 45.

3. Механізм впровадження Організаційної конвенції. URL: <http://www.unece.org/env/pp/compliance.htm>

4. Третяк Т.О. Правові питання доступу до правосуддя громадськості з питань, що стосуються навколишнього природного середовища. Право і громадянське суспільство. 2012. № 1. С. 75–81.

5. Екологічні права громадян: як їх захистити за допомогою закону / Благод. фонд «Екоправо-Львів»: Центр громад. екол. адвокатури «Правнича ініціатива» для центр. та схід. Європи; Регіон. екол. центр для центр. та схід. Європи. Київ: Інформ. агентство «Эхо-Восток», 1997. С. 14.

УДК 502.3-032.1:34(043.2)

Колісниченко Л.А., студентка,
Юридичний факультет,
Національний авіаційний університет
Науковий керівник: Похиленко І. С., к.ю.н., доцент

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ

Можливість швидкого і комфортного переміщення в будь-який куточок світу спрощує не лише наше життя, а також має негативний вплив на навколишнє середовище, зокрема, забруднює атмосферне повітря. За останнє століття негативний антропогенний вплив на цей природний компонент призвів до істотного погіршення його якості, що відбивається і на здоров'ї населення, і на стані довкілля в цілому.

Щороку кількість авіап перевезень збільшується на 4-5%. За даними Міжурядової групи експертів з питань змін клімату (МГЕЗК, англ. Intergovernmental Panel on Climate Change, IPCC), яка досліджує проблеми зміни клімату, сумарний вплив авіаційного транспорту сягає 3,5% (викиди діоксиду вуглецю – 0,2-0,4%, викиди оксидів азоту – приблизно 1%) на глобальному рівні. Складова викидів від авіаційних двигунів повітряних суден на локальному рівні перевищує 50% від загальної маси викидів забруднюючих речовин у зоні аеропорту [1].

Питання охорони атмосферного повітря від шкідливих викидів в Україні врегульовано низкою нормативно-правових актів, зокрема, Повітряним кодексом України [2], Законом України «Про охорону атмосферного повітря» [3], Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» [4].

Більшість норм спрямовано на захист навколишнього природного середовища від шкідливого впливу польотів цивільних повітряних суден та захист населення від шкідливого впливу викидів (емісії) забруднюючих речовин, шуму, електромагнітного випромінювання, ризику авіаційних подій під час експлуатації